

І. Нечуй-Левицький та його повість «Кайдашева сім'я»

Іван Нечуй-Левицький

(1838—1918)

Художник повинен бути в своїх творах дзеркалом громади, але дзеркалом високої ціни, в котрому б одбивалась життя правдива..., добре спорядкована й згруповна, освідчена вищою ідеєю.

І. Нечуй-Левицький

ЖИТТЄВИЙ І ТВОРЧИЙ ШЛЯХ І. НЕЧУЯ-ЛЕВИЦЬКОГО

- 25 листопада 1838р. – Народився Іван Семенович Левицький, в містечку Стеблеві тепер Корсунь-Шевченківського району на Черкащині.
- 1847 р. – І. Левицький навчається у Богуславському духовному училищі.
- 1861-1865 р. – навчається у Київській духовній академії
- 1865-1866 рр. – учитель російської словесності в Полтавській духовній семінарії.
- 1873-1885 рр. – закінчує своє вчителювання у гімназії в Київщині.
- 1868-1869 рр. – у Львівському журналі «Правда» друкує оповідання «Гориславська ніч, або Рибалка Панас Круть», повісті «Дві московки», «Причепа».
- 1874 р. – Повісті «Микола Джеря»
- 1878 р. – «Кайдашева сім'я»
- 1879 р. – «Бурлачка»
- 1890 р. – роман «Над чорним морем».
- 1885 р. – він залишає Молдавію й оселяється в Києві.
- 1899-1914 рр. – здійснив восьмитомне видання своїх творів.
- 15 квітня 1918 р. – життя І. Нечуя-Левицького обірвалося. Поховано його на Байковому кладовищі в Києві.

Прислів'я та приказки в повісті І. Нечуя-Левицького «Кайдашева сім'я»

1. Хто буде пасти дванадцять п'ятниць на рік, той не буде в воді потопати
2. Як будеш свекрові та свекрусі покірненька, буде твоя голівонька веселонька.
3. Не кидай на святий хліб ложкою
4. Не питай, бо швидко старий будеш
5. Доводи діло до кінця
6. Не питай старого, а питай бувалого
7. Зав'язала голівоньку, не розв'яжеш довіку
8. Хто піде в Єрусалим або щороку в Києві в Лаврі паску їстиме, або вмире на самий великдень, той спасеться, того душу янголи понесуть просто в рай.

*Ілюстрації до твору
І. Нечуя-Левицького
“Кайдашева сім’я”*

Омелько Кайдаш

Карпо і Лаврін

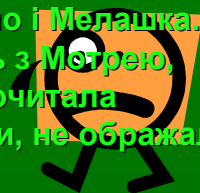
Казка «Багаті також плачуть»

Не за синіми морями, а коло річки Рось у селі Семигори жив Омелько Кайдаш і було у нього два сини – Карпо і Лаврін. Кайдашеві сини були молоді парубки, обидва високі, рівні станом, обидва довгообразі й русяві, з рум'яними губами. Карпо мав неласкаве бліде обличчя, Лаврін був веселий і привітний. Ось і прийшов час вибирати муйбутню дружину, Карпо взяв багату дівчину, в якій серце з перцем, а Лаврін – бідну, але красиву дівчину. Дружину Карпа звали Мотрею, а Лавріна – Мелашкою. Так Карпо став багатим чоловіком, а Лаврін простим селянином, який працював в полі. Старший син (Карпо), завжди сварився з дружиною через свою матір, а другий син навпаки жив у згоді зі своєю дівчиною. В селі ходили плітки, що жінка Лавріна – відьма, але не погана. Вона могла передбачати смерть.

Одного разу вирушили два брати зі своїми дружинами у похід. Карпо з дружиною взяли якісне, смачне м'ясо та інші дорогі спеції, а сім'я Лавріна взяла хліб, сіль, та те, що росло в них на городі. Коли усі вмістилися за стіл, Лаврін спитав у Карпа: «Звідки ви взяли це м'ясо?» Дружина відповіла замість Карпа: «Ми його купили на базарі, в одного бідного хлопчика. Моя матір колись запрошувала його до себе, але він не прийшов. Тоді мати його приганьбила.» «А ви не боїтесь його куштувати? Раптом цей хлопець вирішив помститися!» - запитала дружина Лавріна.

«Якщо не хочете їсти, не треба! - закричав Карпо, - вам ніколи не зрозуміти життя багатих! Їжте свій хліб та сіль!»,- і відкусив шматочок. Одразу жінка Лавріна побачила чорного ворона і вирвала цей шматок з щелипи Карпа. Вона намагалась вихватити і у Мотрі м'ясо, але та мало очі не вицарапал Мелашці. На наступний день Карпо та його дружина захворіли, Лаврін дуже турбувався за них. Через декілька днів Карпо встав на ноги, а його дружина померла. Коли був похорон, Карпо навіть не підходив до труни, він боявся.

Але Мелашка його вмовила, Карпо навіть не витримав і поцілував свою кохану. В одну мить Мотря прокинулась, всі люди як ошпарені вилітіли з сховища, залашилися тільки Мотря, Карпо і Мелашка. Карпо сам не вірив своїм очам і розплакався. Тоді Мелашка розповіла, що поки дралась з Мотрею, вихватила маленький шматок м'яса та видернула одну живу волосину, потім вдома прочитала заклинання і так оживила дівчину. Після цього випадку, ні Мотря, ні Карпо, ні їхні батьки, не ображали бідніших за себе і вибачилися перел усіма, кому заподіяли лихо.

Вікторина за біографією І. Нечуя-Левицького

- В якому році народився І. Нечуй-Левицький?
 - 1834 р.
 - 1918 р.
 - 1838 р.
- Хто дав перші знання письменнику?
 - Матір
 - Батько
 - Вчителі гімназії
- Про що писав письменник під час навчання в Києві?
 - Про казармені умови життя бурсаків;
 - Про любов
 - Про відміну кріпацького права;
- В якому журналі він друкує оповідання «Дві московки», «Причепла»?
 - «Київська правда»;
 - «Правда»
 - «Старосвітські новини»
- В якому творі письменник зображує причини його виходу на скромну пенсію?
 - «Кайдашева сім'я»
 - «Над чорним морем»
 - «Микола Джеря»
- Як описував І. Нечуя-Левицького І. Франко?
 - Сильний чоловік з довгими вусами;
 - Невеличкий, сухорлявий, слабосилий чоловік;
 - Багатій з поганим почуттям гумора;
- Ким був Левицький у важку, войвничу, заогнену пору?
 - Артистом, творцем живих типів.
 - Керівником українського гуртка;
 - Простим чоловіком, що спостерегав за життям в сторонці.
- В якому році він посиляється в Києві?
 - 1887 р.
 - 1885 р.
 - 1902 р.
- В якій повісті він описує трагедію дівчинки-селянки?
 - «Дві московки»
 - «Баба Параска та баба Палажка»
 - «Бурлачка»
- В якому році письменник закінчив рукопис твору «Князь Єремія Вишневецький»?
 - 1897 р.
 - 1905 р.
 - 1876 р.
- В якому творі І. Левицький зображує проблему батьків і дітей?
 - «Бурлачка»
 - «Кайдашева сім'я»
 - «Князь Єремія Вишневецький»
- В якому році помер письменник, де його було поховано?
 - На Полтавщині у 1914 р.
 - В Києві у 1918 р.
 - В Москві у 1916 р.

Відповіді на вікторину

1. C)
2. B)
3. A)
4. B)
5. B)
6. B)
7. A)
8. B)
9. C)
10. A)
11. B)
12. B)

Вікторина за змістом повісті «Кайдашева сім'я»

1. У якому році була написана повість «Кайдашева сім'я»?

- а) 1874;
- б) 1877;
- в) 1879;

2. Про якого персонажа ідеться мова: «Мовчазний, черствий. Рідко коли усміхався. Не шанує батьків. Хотів одружитися з жінкою роботящою та бритливою»

- А) Лаврін
- Б) Карпо
- В) Старий Кайдаш

3. У якому селі жили Кайдаші?

- А) Богуслав
- Б) Семигори
- В) Золота криниця

4. Про кого йдеться мова: «Добра, лагідна, співуча людина»

- А) Мелашка
- Б) Лаврін
- В) Мотря

5. З ким постійно лаялась Кайдашиха?

- А) З невістками
- Б) З синами
- В) З Кайдашом

6. Як звали старого Кайдаша?

- А) Омелько
- Б) Карпо
- В) Лаврін

7. Яка характеристика підходить Мотрі?

- А) Розумна, добра, бурхлива
- Б) Гарна, допитлива, нахабна
- В) Робоча, брехлива, проворна

8. Як звати Кайдашиху?

- А) Маруся
- Б) Ганна
- В) Марія

9. Сухорляве, бліде обличчя, жилові руки, зморшки на лобі. Хто це?

- А) Лаврін
- Б) Омелько
- В) Кайдашиха

10. Сварлива, брутальна, та лицемірна:

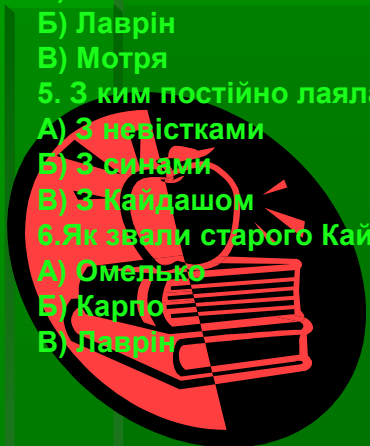
- А) Мотря
- Б) Марія
- В) Маруся

11. Чиї слова: «Ти злодійка! Ти покрала в нас яйця!»

- А) Кайдашиха,
- Б) Мотря
- В) Мелашка

12. Що хотів показати автор повісті?

- А) Що багаті також плачуть
- Б) Просте селянське життя
- В) Добробут сім'ї Кайдашів.

Відповіді на вікторину

1. В
2. Б
3. Б
4. А
5. Б
6. А
7. В
8. А
9. Б
10. В
11. А
12. А

Джерела інформації:

- Українська література: Підруч. Для 10 кл. середн. шк., ліцеїв, гімназій, коледжів.- 3-тє вид.- К.: Освіта, 1998. – 528 с.
- Духовні криниці. Українська література (70 – 90-ті роки ХІХ ст.): Хрестоматія для 10 кл. загальноосв. навч. закл. Частина І /Упоряд. Г. Ф. Семенюк, П. П. Хропко. – К.: Школяр, 2004. – 448 с.
- Міщук Р. Співець душі народної.-К., 1987
- Гуцало Є. Іван Нечуй-Левицький // Літ. Україна. - 1988. – 24 листоп.

підготувала:

Дитяча бібліотека м.Вилкове

vilkovo.at.ua